TAKÓ DALMA[1]

A nemzetközi szerződésekhez fűzött fenntartások és értelmező nyilatkozatok

1. BEVEZETÉS

A nemzetközi közösséget számos egymástól eltérő entitás alkotja, ezért a nemzetközi viszonyokban szükségszerűen különböző szereplők vesznek részt. Sokféleségük ellenére ezen alanyoknak együtt kell működniük egymással, össze kell hangolniuk érdekeiket, álláspontjaikat, s a közös célok elérése érdekében megállapodásokat kell kötniük egymással. Ezen megállapodások legelterjedtebb formája a nemzetközi szerződés. Ahhoz, hogy egy szerződés létrejöjjön, a felek között konszenzusra van szükség, melynek elérése sok esetben nehézségekbe ütközik. Ezen helyzet megoldására szolgálnak a kutatás témáját képező fenntartások és értelmező nyilatkozatok. Mindkét kifejezés olyan egyoldalú nyilatkozatot takar, melyek kiemelkedő jelentőségűek a nemzetközi jog alanyai álláspontjának, véleményének kifejezése szempontjából. A kiemelkedő jelentőség ellenére azonban a nyilatkozatokkal kapcsolatos kérdésekkel a hazai jogtudományban régóta nem foglalkozott senki. Ezt jelentős hiányosságnak tartom, éppen ezért kutatásom célja a témakört érintő legfontosabb elméleti és gyakorlati kérdések vizsgálata.

2. A fenntartások és értelmező nyilatkozatok kérdéskörének felmerülése

2.1. Kezdetek

Mind a fenntartás, mind az értelmező nyilatkozat megjelenése a többoldalú nemzetközi szerződések elterjedéséhez köthető. Az első fenntartás, melyet többoldalú nemzetközi szerződéshez fűztek, a svéd kormány fenntartása volt[2] a bécsi béke aláírásakor, 1815-ben.[3] A fenntartások tétele csak jóval később, az 1880-as évektől vált bevett gyakorlattá.[4] Az 1907. évi II. Hágai békekonferencián már nagy

[1] SZE egységes, osztatlan képzés, jogász szak, V. évfolyam. Témavezető: Dr. Kecskés Gábor PhD egyetemi docens, tudományos és nemzetközi dékánhelyettes, SZE Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Nemzetközi Köz- és Magánjogi Tanszék.

[2] Act of the Congress of Vienna, signed between Austria, France, Great Britain, Portugal, Prussia, Russia and Sweden, 1815. június 9, Oxford Historical Treaties, Bécs, 64 CTS 453.

[3] Pomme de Mirimonde, Albert: Les réserves dans les traités et l'accord de Washington, in *Revue politique et parlamentaire,* 1927, Paris, 194-205. o.

[4] Szalai Anikó: Érdekességek a nemzetközi szerződésekhez tett magyar fenntartások köréből, in *Arsboni*, V. évf., 2017/1-2. szám, 16. o.

számban tettek fenntartást, „11 egyezményhez 28 különböző állam összesen 67 fenntartást fűzött".[5] Az első értelmező nyilatkozatok megjelenése nem határozható meg olyan konkrétan, mint a fenntartások esetében. A szerződések egyoldalú nyilatkozattal történő külső, azaz más államok felé irányuló értelmezését[6] ugyanis egyes szerzők jó ideig fenntartásnak tekintették. 1956-ban *Fitzmaurice*, 1962-ben pedig *Waldock* voltak az elsők, akik kimondták, hogy az értelmező nyilatkozat nem képez fenntartást, ezért arra nem a fenntartás szabályait kell alkalmazni.[7]

A fenntartásokra és értelmező nyilatkozatokra nézve kezdetben csak szokásjogi szabályok léteztek a nemzetközi jogban. Ezen helyzet megoldását az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 1947-ben létrehozott Nemzetközi Jogi Bizottság határozta el. A szerv három egyezményt fogadott el: a szerződések jogáról szóló 1969. évi bécsi egyezményt az államok közötti szerződésekre vonatkozóan,[8] az 1978. évi bécsi egyezményt a szerződésekben való államutódlásra vonatkozóan,[9] illetve az 1986. évi bécsi egyezményt a nemzetközi szervezetek egymás között vagy államokkal kötött szerződéseire vonatkozóan.[10]

Ezek az egyezmények igyekeztek a szerződések jogának témakörét átfogóan szabályozni, azonban ez sok tekintetben tökéletlenül sikerült, a szabályozás több ponton homályos és hiányos volt.[11] Az egyezmények fenntartásokra és a szerződések értelmezésére vonatkozó szabályai túl általánosak voltak ahhoz, hogy az államok és nemzetközi szervezetek számára iránymutatóul szolgáljanak, s az egyezmények számos kérdést megválaszolatlanul hagytak.[12]

A Nemzetközi Jogi Bizottság felismerte, hogy az egyezményekben foglaltakat tisztázni és fejleszteni, a hiányosságokat pedig pótolni kell, ezért 1993-ban napirendre vette a nemzetközi szerződésekhez fűzött fenntartások témáját,[13] s elhatározta, hogy kidolgoz egy egységes dokumentumot, melyben tisztázza a problémás kérdéseket és pótolja a bécsi egyezmények hiányosságait, a releváns cikkek megváltoztatása nélkül. A szerv arról is döntött, hogy a dokumentum formáját tekintve gyakorlati útmutató lesz, mely irányelvekből fog állni. A Bizottság

---

[5] Haraszti György: *A nemzetközi szerződésekhez fűzött fenntartások*, 1961, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 31. o.

[6] Nagy Károly: *Nemzetközi jog,* 1999, Püski Kiadó, Budapest, 374. o.

[7] Horn, Frank: *Reservations and Interpretative Declarations to Multilateral Treaties,* 1988, North-Holland, Amsterdam – New York – Oxford – Tokyo, 231. o.

[8] Summaries of the Work of the ILC, Law of treaties. http://legal.un.org/ilc/summaries/1_1.shtml (letöltve: 2018.10.16.)

[9] Report of the ILC, 29 UN GAOR, Supp. No. 10. (A/9610/Rev.1), 4–108. o.

[10] G. A. Res. 37/112, 37 UN GAOR, Supp. No. 51. (A/37/51), 271. o.

[11] Corten, Olivier - Klein, Pierre (szerk.): *The Vienna Conventions on the Law of Treaties, A Commentary, Volume 1,* 2011, Oxford University Press, Oxford, 409. o.

[12] Report of the ILC, 48 UN GAOR, Supp. No. 10, (A/48/10), 96. o.

[13] Kardos Gábor – Lattmann Tamás (szerk.): *Nemzetközi jog*, 2010, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 68. o.

ezt követően kezdte meg az érdemi munkát, mely egészen 2011-ig zajlott,[14] az Útmutató elfogadására 2011. augusztus 11-én került sor.[15]

2.2. A 2011-es Gyakorlati Útmutató általános jellemzői, alkalmazása

Az Útmutató 1993-tól 2011-ig, azaz 18 éven keresztül készült. Legfontosabb jellemzője, hogy kötelező erővel nem rendelkezik, az államok és nemzetközi szervezetek egymás között az abban foglaltaktól eltérő szabályokat is kialakíthatnak. A Bizottság az Útmutató elkészítéséhez a már létező, a bécsi egyezményekben részben összefoglalt szokásjogi szabályokat hívta segítségül, azok tisztázásával, kiegészítésével kívánt olyan dokumentumot alkotni, mely útmutatóként szolgál az államok és nemzetközi szervezetek számára a fenntartások és értelmező nyilatkozatok gyakorlati kérdéseivel kapcsolatban.[16]

Az Útmutatót minden típusú nemzetközi szerződéshez fűzött fenntartás és értelmező nyilatkozat esetében lehet alkalmazni.[17] Az értelmező nyilatkozatok tekintetében ez igaz a többoldalú és a kétoldalú szerződések esetén is, a fenntartások esetében viszont csak a többoldalú nemzetközi szerződések jöhetnek számításba. Az Útmutató kimondja, hogy a kétoldalú szerződésekhez fűzött olyan egyoldalú nyilatkozat, mellyel az egyik állam a másiktól egyes rendelkezések módosítását vagy kizárását akarja elérni, nem hoz létre fenntartást, így arra az Útmutatót sem lehet alkalmazni.[18]

3. A fenntartás és az értemező nyilatkozat az Útmutatóban

3.1. Fogalmak

Az Útmutató meghatározza a fenntartás fogalmát, mely szerint: „a fenntartás olyan bárhogyan fogalmazott, vagy nevezett egyoldalú nyilatkozat, melyet egy állam vagy egy nemzetközi szervezet tesz egy nemzetközi szerződés aláírásakor, ratifikálásakor, megerősítésekor, elfogadásakor, jóváhagyásakor, a szerződéshez való csatlakozáskor vagy az abban való utódlás alkalmával, mely nyilatkozattal az állam vagy a szervezet kifejezi, hogy a szerződés meghatározott rendelkezését vagy rendelkezéseit magára nézve kizárni vagy módosítani kívánja."[19]

---

[14] Pellet, Alain: The ILC Guide to Practice on Reservations to Treaties: A General Presentation by the Special Rapporteur, in *The European Journal of International Law,* Vol. 24., No. 4., Oxford University Press, 1071. o.
[15] Summaries of the Work of the ILC, Reservations to treaties. http://legal.un.org/ilc/summaries/1_8.shtml (2018.10.17.).
[16] Pellet: i. m. 1073–1074. o.
[17] Uo. 1076. o.
[18] Guide to Practice on Reservations to Treaties, in Report of the ILC, 63 UN GAOR, Supp. No. 10. (A/66/10/Add.1), 4–5. o.
[19] A szerző saját fordítása a Guide to practice, 2. o. 1.1. pontja alapján.

A dokumentum az értelmező nyilatkozat fogalmára is kitér az alábbiak szerint: az értelmező nyilatkozat „olyan állam vagy nemzetközi szervezet által tett, bárhogyan kifejezett vagy nevezett egyoldalú nyilatkozatot jelent, amellyel az állam vagy a szervezet tisztázza vagy pontosítja a szerződés egy rendelkezésének vagy egyes rendelkezéseinek jelentését vagy hatályát".[20]

3.2. A fenntartás és az értelmező nyilatkozat összehasonlítása

A fenntartás és az értelmező nyilatkozat között számos hasonlóság fedezhető fel, ugyanakkor e kétféle nyilatkozat a hasonlóságoknál jóval több tekintetben különbözik egymástól.

Elsőként a nyilatkozatok közötti hasonlóságokat vizsgálom meg. Mindenekelőtt fontos rögzíteni, hogy mind a fenntartás, mind az értelmező nyilatkozat egyoldalú nyilatkozat, melyet államok vagy nemzetközi szervezetek, illetve ezek nevében képviselőik tehetnek. Mindkét nyilatkozatot tartalma alapján kell megítélni, elnevezésüktől és a kifejezés módjától függetlenül. Mind a fenntartás, mind az értelmező nyilatkozat tételét közölni kell a többi szerződő féllel. A nyilatkozatok tételére vonatkozó részletszabályokat mindkét esetben az államok és nemzetközi szervezetek határozzák meg saját maguk számára, azonban egyik nyilatkozat érvénytelenségére sem hivatkozhat egy másik szerződő fél azért, mert az említett saját szabályok megszegésével került sor a fenntartás vagy az értelmező nyilatkozat tételére. A nyilatkozatok az említetteken kívül abban is hasonlítanak egymásra, hogy módosításukra és visszavonásukra a szerződés eltérő rendelkezése hiányában bármikor lehetőség van, valamint, hogy megengedhetőségük nem függ attól, hogy rájuk a többi szerződő fél milyen reakciót adott.[21]

A nyilatkozatok közötti hasonlóságok megvizsgálása után az alábbi táblázatban a fenntartás és az értelmező nyilatkozat közötti különbségeket mutatom be.

Szempont	Fenntartás	Értelmező nyilatkozat
Forma	Csak írásban tehető.	Lehetőleg írásban kell tenni, ugyanakkor itt lehetőség van a szóbeli nyilatkozattételre is.
Nyilakozat-tételre jogosultak	Meghatalmazással rendelkező képviselők vagy a felek közötti gyakorlatból vagy a körülményekből következően meghatalmazás nélkül is az állam vagy nemzetközi szervezet képviselőjének minősülő személyek.	Csak meghatalmazással tehető.

[20] A szerző saját fordítása a Guide to practice, 3. o, 1.2. pontja alapján.
[21] A szerző saját elemzése a Guide to practice rendelkezései alapján.

Időbeliség	Meghatározott időben tehető, nevezetesen a szerződés aláírásakor, ratifikálásakor, megerősítésekor, elfogadásakor, jóváhagyásakor, a szerződéshez való csatlakozáskor vagy az abban való utódlás alkalmával. Azaz legkésőbb a szerződés kötelező erejének elfogadásakor tehető fenntartás. Ez alól kivételt képez a késői fenntartás.	Bármikor tehető értelmező nyilatkozat. Ez alól kivételt képez az az eset, ha a szerződés csak meghatározott időben engedélyezi értelmező nyilatkozat tételét, illetve a feltételes értelmező nyilatkozat, melyre a fenntartás szabályait kell alkalmazni.
Megerősítés	A szerződés aláírásakor tett nyilatkozatot meg kell erősíteni akkor, ha a kötelező hatály elismerése egy későbbi aktussal történik.	Nincs szükség megerősítésre, kivéve a feltételes értelmező nyilatkozat esetében, mivel arra a fenntartás szabályai vonatkoznak.
Megengedhetőség	A fenntartás akkor megengedett, ha a szerződés nem tiltja általánosságban a fenntartások tételét, vagy az egyes rendelkezésekhez fűzött fenntartásokat, továbbá, ha a fenntartás összeegyeztethető a szerződés tárgyával és céljával.	Minden esetben megengedett, kivéve, ha a szerződés tiltja.
Milyen reakciók lehetségesek rá?	A fenntartásra kétféle reakció adható. Elfogadás, vagy ha nem ért vele egyet, akkor kifogás. Amennyiben valamely szerződő fél nem tett kifogást a fenntartásról való értesítéstől számított tizenkét hónapon belül, akkor úgy kell tekinteni, hogy elfogadja a fenntartást.	Az értelmező nyilatkozatra háromféle reakció adható. Jóváhagyás; ha nem ért vele egyet, akkor ellenvetés; illetve fenntartásként kezelés. Amennyiben valamely szerződő fél nem tesz a nyilatkozat ellen ellenvetést, az még nem jelenti azt, hogy jóváhagyja az értelmező nyilatkozatot.
Visszavonás vagy módosítás hatása	A visszavonás vagy módosítás hatása nem függ attól, hogy a többi szerződő fél elfogadta-e az eredeti fenntartást, vagy kifogást tett ellene.	A visszavonás vagy módosítás hatását befolyásolja az, hogy a többi szerződő fél jóváhagyta-e az eredeti értelmező nyilatkozatot. Ha a nyilatkozatot az összes szerződő fél jóváhagyta és alkalmazta, akkor az egységes értelmezésnek minősül és kötelező a felekre.
Joghatás kiváltására való alkalmasság	Meghatározott feltételek esetén alkalmas joghatás kiváltására, nevezetesen, ha megengedett, megfelel az előírt követelményeknek és legalább egy másik szerződő fél elfogadja. Egyes esetekben ez utóbbi feltétel nélkül is.	Mindig alkalmas joghatás kiváltására, kivéve, ha nem megengedett értelmező nyilatkozat tételéről van szó.
Joghatás	Kizárja vagy módosítja a szerződés egy rendelkezését vagy rendelkezéseit.	A szerződés egy rendelkezésének vagy egyes rendelkezéseinek jelentését vagy hatályát pontosítja, tisztázza.[22]

[22] A szerző saját elemzése a Guide to practice rendelkezései alapján.

3.3. A fenntartások és értelmező nyilatkozatok elhatárolása az Útmutatóban

A Gyakorlati Útmutató elkészítését megelőzően a fenntartásokkal és értelmező nyilatkozatokkal kapcsolatos legnagyobb problémát a gyakorlatban a két nyilatkozat elhatárolása jelentette. Ez nagyrészt annak volt köszönhető, hogy az Útmutató előtt a nyilatkozatokra vonatkozó elméleti kérdéseket, többek között a fenntartás és az értelmező nyilatkozat fogalmait, a rájuk vonatkozó szabályokat nem rendezték kellőképpen. Ezen bizonytalanságok miatt a nemzetközi jog alanyai nem következetesen használták a nyilatkozatokra irányadó terminológiát, az államok és a nemzetközi szervezetek gyakorlata e kérdésekkel kapcsolatban bizonytalan volt, illetve legtöbbször a nyilatkozattevők célja sem volt egyértelmű.[23] Ezen nehézségek mindenképpen indokolttá tették a nyilatkozatok elhatárolásának szabályozását.

Az alábbiakban egy olyan gyakorlati példát mutatok be, mely jól szemlélteti, hogy a nyilatkozatok megkülönböztetése az Útmutató előtt valós problémakánt merült fel.

1975 és 1978 között folyt egy ügy a Nemzetközi Választottbíróság előtt az Egyesült Királyság és Franciaország között. Az ügy fő kérdése a kontinentális talapzat elhatárolása volt. Az érintett államok mindegyike részese volt az 1958-as genfi egyezmények, így kézenfekvő lett volna az egyezményben foglalt egyenlő távolságok elvét alkalmazni a vita eldöntésére. Azonban Franciaország fenntartást fűzött az egyezmény 6. cikkéhez az alábbi szöveggel: „Speciális megegyezés hiányában a francia kormány nem fogja elfogadni, hogy a kontinentális talapzat bármely határa az egyenlő távolságok elve alapján legyen meghatározva, ha a határt az 1958. április 29 után meghatározott alapvonalak alapján számítják; ha a határ 200 m-es izobáton túlra terjed; ha a határ olyan területen fekszik, ahol a kormány véleménye szerint speciális körülmények állnak fenn a 6. cikk (1) és (2) bekezdésének értelmezésében. Ilyenek például: a Biscay-öböl, a Granville-öböl, a Dover-szoros és az Északi-tenger francia partja."[24]

Az Egyesült Királyság szerint ez a nyilatkozat Franciaország részéről nem fenntartás, hanem értelmező nyilatkozat volt, azaz ettől függetlenül az ügyben lehet alkalmazni az egyenlő távolságok elvét. Franciaország szerint azonban fenntartásról van szó, és mivel azt az Egyesült Királyság nem fogadta el, ezért az érintett szakasz nem alkalmazható a két állam vonatkozásában. A Választottbíróság úgy döntött, hogy a francia nyilatkozatnak voltak ugyan értelmező elemei, azonban Franciaország célja nem az értelmezés volt, hanem az, hogy a nyilatkozattal különleges feltételekhez kösse a 6. cikk alkalmazását. Azaz az állam a nyilatkozattal azt kívánta elérni, hogy a genfi egyezmény egy adott rendelkezését magára nézve kizárja vagy módosítsa, vagyis a nyilatkozat fenntartást képez.

---

[23] Guide to practice, 63. o.

[24] Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic (United Kingdom, France), Decision of 14 March 1978, R. I. A. A., Vol. 18, 29. o.

Ennek megfelelően a bíróság az egyenlő távolságok elvére vonatkozó szakaszt nem találta alkalmazhatónak a vita megoldására.[25]

A bemutatott esetből jól látható, hogy a fenntartások és értelmező nyilatkozatok elhatárolásának kérdése az Útmutató elkészítése előtt valós problémának számított. Emiatt a dokumentum igyekezett kielégítően meghatározni azt, hogy a két nyilatkozat elhatárolása mi alapján történhet. A dokumentum értelmében az, hogy egy egyoldalú nyilatkozatot fenntartásnak vagy értelmező nyilatkozatnak tekintünk, attól függ, hogy annak szerzője milyen jogi hatást kívánt kiváltani az adott nyilatkozattal. Ahhoz, hogy ezt megállapítsuk, a nyilatkozatot jóhiszeműen kell értelmezni és az egyes kifejezések jelentése alapján meg kell próbálni feltárni, hogy a nyilatkozatot tevő fél azt milyen szándékkal tette.[26] Amennyiben a szerződő fél célja az volt, hogy kizárja vagy módosítsa az adott szerződés egy rendelkezését vagy rendelkezéseit, akkor fenntartásról van szó. Ezzel ellentétben, ha a nyilatkozattétel célja csak az adott rendelkezés sajátos értelmezése, akkor értelmező nyilatkozatról beszélünk.[27]

A nyilatkozattevő szándékának meghatározása olykor igen nehéz és összetett feladat. A szándék meghatározásához egyes esetekben segítséget nyújthat a nyilatkozat megfogalmazása és elnevezése, azonban az elnevezés megtévesztő is lehet, ugyanis az államok és nemzetközi szervezetek gyakran tesznek leplezett fenntartást oly módon, hogy a nyilatkozatot magyarázat, megjegyzés vagy észrevétel elnevezéssel illetik, azonban tartalmát tekintve azzal kizárják vagy módosítják egy adott szerződés egy rendelkezését vagy rendelkezéseit.[28]

A nyilatkozat elnevezésének vizsgálata tehát önmagában nem elegendő, a tényleges szándék megállapításához arra van szükség, hogy megvizsgáljuk a nyilatkozat lehetséges hatását: ha a deklaráció hatása az, hogy kizár vagy módosít egy adott rendelkezést, akkor fenntartás, ha azt pusztán tisztázza vagy pontosítja, akkor értelmező nyilatkozat.[29] Azaz bármi legyen is egy adott nyilatkozat elnevezése, ha bizonyos rendelkezések kizárására vagy módosítására irányul, azt megnevezésétől függetlenül fenntartásnak kell tekinteni.[30]

4. ÖSSZEGZÉS

A fenntartások és értelmező nyilatkozatok hosszú utat jártak be a témakörök felmerülésétől a bécsi egyezmények elkészítésén át egészen a Gyakorlati Útmutató elkészítéséig. Ez utóbbi dokumentumot az ENSZ Közgyűlése is értékelte és a lehető legszélesebb körű elterjesztést biztosította az Útmutató számára.

[25] Uo. 1–130. o.
[26] Guide to Practice, 3. o.
[27] Kardos – Lattmann: i. m. 80. o.
[28] Uo. 64. o.
[29] Guide to practice, 76. o.
[30] Dinh, Nguyen Quoc – Daillier, Patrick – Pellet, Alain – Kovács Péter: *Nemzetközi közjog*, 2003, Osiris Kiadó, Budapest, 96. o.

A Közgyűlés kiemelte, hogy a fenntartások kiemelkedő jelentőségűek az államok közötti kapcsolatok szempontjából, továbbá fontos szerepet játszanak a szerződések integritása, valamint az azokban való minél szélesebb körű részvétel közötti egyensúly megteremtésében.[31]

Ahogy a Közgyűlés is rámutatott, az Útmutató megalkotása jelentős eredménynek tekinthető, hiszen a dokumentum részletesen foglalkozik a fenntartásokkal és az értelmező nyilatkozatokkal is, kibővíti és kiegészíti a bécsi egyezmények már meglévő szabályait, azok megváltoztatása nélkül. A dokumentum számos problémát tisztázott, sok hiányosságot sikeresen pótolt és sok homályos rendelkezést egyértelműsített. Mindezek elvitathatatlan eredménynek számítanak.

Mindazonáltal véleményem szerint maradtak olyan kérdések, melyeket az Útmutató vagy egyáltalán nem rendez, vagy nem rendez kellő részletességgel. Ilyennek tekinthető a nyilatkozattételre jogosultak tekintetében az a probléma, hogy a dokumentum nem tér ki arra, hogy a nemzetközi jog szerződéskötési képességgel rendelkező különleges jogalanyai tehetnek-e fenntartást és értelmező nyilatkozatot, vagy erre csak államok és nemzetközi szervezetek jogosultak, ahogy az az Útmutató szövegében olvasható. Felmerül egy probléma az érvénytelen fenntartással kapcsolatban is, nevezetesen az, hogy amennyiben az érvénytelenség megállapításra kerül, akkor hogyan kell megítélni az érvénytelen fenntartást tevő részes felet addig, amíg nem nyilatkozott arról, hogy a szerződés részese kíván-e lenni a fenntartásban biztosított előny nélkül is. Ezeken felül az értelmező nyilatkozat körében említhető két további probléma. Egyrészt az, hogy ha az értelmező nyilatkozatra egy adott szerződő fél nem reagál, azaz nem tesz ellenvetést a nyilatkozat ellen, de azt nem is hagyja jóvá, akkor az Útmutató értelmében hallgatása nem tekinthető úgy, hogy egyetért a nyilatkozatban foglalt értelmezéssel. Kérdéses azonban, hogy egy vita esetén miként értékelhető az adott fél magatartása, ha sehogy sem nyilatkozik az értelmezésre nézve? Másrészt az Útmutató szerint az értelmező nyilatkozattal szemben kifejezett ellenvetés nem zárja ki a szerződéses kapcsolatot a két nyilatkozatot tevő fél között. Felmerül azonban a kérdés, hogy ez esetben miként lehet összeegyeztetni a felek álláspontját? Továbbá, ha mindkét fél saját értelmezését alkalmazza, akkor az miként fogja elősegíteni a szerződés egységes alkalmazását?

Mindezek alapján a Nemzetközi Jogi Bizottság által készített Gyakorlati Útmutató véleményem szerint mindenképpen kiemelkedő, ám korántsem végleges eredménynek tekinthető. Az általam felvázolt és a jövőben felmerülő nehézségek tisztázása a későbbiekben szükséges lesz, mely valószínűleg az Útmutató kiegészítését vagy akár egy kötelező erejű nemzetközi egyezmény megalkotását igényli majd.

[31] G. A. Res. 68/111, 68 UN GAOR, Supp. No. 49, (A/68/49) (Vol. I.), 833. o.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK:

- Act of the Congress of Vienna, signed between Austria, France, Great Britain, Portugal, Prussia, Russia and Sweden, 1815. június 9, Oxford Historical Treaties, Bécs, 64 CTS 453.
- Corten, Olivier - Klein, Pierre (szerk.): *The Vienna Conventions on the Law of Treaties, A Commentary, Volume 1*, 2011, Oxford University Press, Oxford.
- Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic (United Kingdom, France), Decision of 14 March 1978, R. I. A. A., Vol. 18.
- Dinh, Nguyen Quoc – Daillier, Patrick – Pellet, Alain – Kovács Péter: *Nemzetközi közjog,* 2003, Osiris Kiadó, Budapest.
- Guide to Practice on Reservations to Treaties, in Report of the ILC, 63 UN GAOR, Supp. No. 10. (A/66/10/Add.1).
- Haraszti György: *A nemzetközi szerződésekhez fűzött fenntartások*, 1961, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- Horn, Frank: *Reservations and Interpretative Declarations to Multilateral Treaties*, 1988, North-Holland, Amsterdam – New York – Oxford – Tokyo.
- Kardos Gábor – Lattmann Tamás (szerk.): *Nemzetközi jog*, 2010, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Nagy Károly: *Nemzetközi jog*, 1999, Püski Kiadó, Budapest.
- Pellet, Alain: The ILC Guide to Practice on Reservations to Treaties: A General Presentation by the Special Rapporteur, in *The European Journal of International Law*, Vol. 24., No. 4., Oxford University Press.
- Pomme de Mirimonde, Albert: Les réserves dans les traités et l'accord de Washington, in *Revue politique et parlamentaire*, 1927, Paris.
- Summaries of the Work of the ILC, Law of treaties. http://legal.un.org/ilc/summaries/1_1.shtml (letöltve: 2018.10.16.)
- Summaries of the Work of the ILC, Reservations to treaties. http://legal.un.org/ilc/summaries/1_8.shtml (2018.10.17.)
- Szalai Anikó: Érdekességek a nemzetközi szerződésekhez tett magyar fenntartások köréből, in *Arsboni*, V. évf., 2017/1-2. szám.